

УДК :351.82:332.14 (477.83)

Бурик З.М.,

к.держ.упр.,

ст. викл. Львівського регіонального

інституту державного управління

Національної академії державного управління

при Президентіві України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ТА ПРОГРАМ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Анотація. У науковій статті розкрито значення стратегічного планування, наведено засоби реалізації стратегії розвитку регіону, що включають : план заходів щодо реалізації стратегії, виконавців та терміни виконання; цільові регіональні програми, що спрямовані на вирішення специфічних проблем регіональної економіки; стратегій окремих територій регіону (районів, міст, селищ, сіл). Проаналізовано особливості розробки стратегії Львівської області до 2015 року; формування складу робочих груп. Виокремлено головні недоліки реалізації цільових комплексних програм. Запропоновано напрями удосконалення стратегічного планування у сучасних умовах : скорочення кількості документів, що визначають перспективи розвитку регіону; узгодження різнопланових цілей, визначених у цих документах; орієнтацію на реальні інвестиційні проекти; оптимізацію процедур розроблення й затвердження регіональних стратегій.

Ключові слова: стратегія, програма, стратегічні цілі, завдання, стратегічне планування.

Бурик З.М.,

к.гос.упр., старший преподаватель

Львовского регионального института

государственного управления Национальной

академии государственного

управления при Президенте Украины

ОСОБЕННОСТИ РАЗРАБОТКИ И РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИИ И ПРОГРАММ РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

Аннотация. В научной статье раскрыто значение стратегического планирования, приведены средства реализации стратегии развития региона, включают : план мероприятий по реализации стратегии, исполнителей и сроки выполнения; целевые региональные программы, направленные на решение специфических проблем региональной экономики; стратегий отдельных территорий региона (районов, городов, поселков, сел). Проанализированы особенности разработки стратегии Львовской области до 2015 года; формирование состава рабочих групп. Выделены главные недостатки реализации целевых комплексных программ. Предложены направления совершенствования стратегического планирования в современных условиях : сокращение количества документов, определяющих перспективы развития региона; согласование разноплановых целей, определенных в этих документах; ориентацию на реальные инвестиционные проекты; оптимизацию процедур разработки и утверждения региональных стратегий.

Ключевые слова: стратегия, программа, стратегические цели, задачи, стратегическое планирование.

Buryk Z.M.,

PhD., century. off. Lviv Regional Institute of Public Administration National
Academy of Public Administration the President of Ukraine

FEATURES OF DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF STRATEGIES AND PROGRAMS OF DEVELOPMENT OF REGION

Annotation. In a scientific article the importance of strategic planning, given a means of implementing the development strategy of the region include: an action plan to implement the strategy, timeframes and implementation; targeted regional programs aimed at solving specific problems of the regional economy; strategies of the individual areas of the region (districts, cities, towns, villages). The features of the development strategy of Lviv region until 2015; formation of working groups. Highlighted the major drawbacks of targeted integrated programs. Proposed ways of improving strategic planning in modern conditions: reducing the number of documents outlining the future development of the region; harmonization of diverse objectives defined in these documents; focus on real investment projects; streamline procedures for developing and approving regional strategies.

Key words: strategy, strategic goals, objectives, and strategic planning.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах необхідності забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку регіону особливо актуальними є питання розробки та реалізації стратегічних планів та програм розвитку території, враховуючи особливості розвитку окремої території, з мінімізацією ризиків, загроз та слабких сторін в їх економічному розвитку. Необхідними умовами впровадження стратегічних планів – є оптимальний перерозподіл ресурсів та максимальне використання сильних сторін розвитку території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. М. Вакуленко [1], З. С. Варналій [2], О. І. Васильєва [3], Л. І. Дідківська [4], М. І. Долішній [5], Г. О. Дробенко [6], О. П. Крайник [8], В. С. Куйбіда [9], Ю. П. Шаров [20] та інші. Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проте, даними науковцями недостатньо окреслена проблематика стратегічного планування у окремих регіонах.

Формулювання цілей статті. Відповідно, цілями наукової статті – є аналіз особливостей формування стратегій та програм за досвідом Львівської області, постановки цілей розвитку регіону; окреслення проблем реалізації програм регіону; запропонувати напрями удосконалення стратегічного планування у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне планування є найважливішим напрямом планової діяльності не тільки організації, а й регіону в цілому й визначає зміст основної функції управління. Суть стратегічного планування полягає у виділенні істотного у всьому комплексі змін, бажаного і можливого становища організації, регіону чи територіальної громади у майбутньому [1, с.14]. Варто зазначити, що

застосування програмно-цільового методу планування соціально-економічного розвитку регіону має багато переваг [7]: збалансоване поєднання потреб та інтересів усіх суб'єктів управління регіону; забезпечення сталого розвитку; застосування системного підходу до визначення та групування основних цілей і завдань програм розвитку економіки та соціальної сфери регіону; концентрація обмежених матеріальних і фінансових ресурсів на вирішення особливо важливих питань соціально-економічного розвитку регіону.

Запровадження стратегії розвитку регіону відбувається в процесі розроблення та реалізації на її базі комплексу програмно-планових і нормативних документів, зокрема таких [16, с. 12-13]: плану заходів щодо реалізації стратегії, під час яких мали реалізовуватися визначені нею завдання, відповідальні організації, терміни виконання, орієнтовний обсяг фінансування, джерела фінансування та очікувані результати; щорічних програм соціально-економічного розвитку регіону, що розроблялись на основі стратегії та плану заходів щодо реалізації стратегії; цільових регіональних програм, що спрямовані на вирішення специфічних проблем регіональної економіки; стратегій розвитку внутрішніх територій регіону (та окремих міст, селищ, сіл), що визначають основні пріоритети та цілі розвитку територій в рамках реалізації загальних пріоритетів та завдань.

Аналізуючи досвід Львівської області щодо розробки та реалізації стратегії та програм, варто зазначити, що організація роботи здійснювалась у спосіб розробки та реалізації Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року, програм соціально-економічного розвитку області на відповідний рік та регіональних програм, що є пріоритетними для розвитку регіону. Цілями розробки Стратегії визначено пріоритети, сформовані у державній стратегії розвитку, відповідно до Постанови КМУ «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року»: розвиток прикордонного співробітництва; розбудову інфраструктури на пунктах пропуску через державний кордон; розбудову транспортної мережі, розвиток логістики; реструктуризація вугільної, гірничо-видобувної та хімічної промисловості; розвиток високопродуктивного агропромислового виробництва; розвиток курортно-рекреаційної сфери; створення науково-виробничих кластерів тощо [11]. А відповідно, місією Стратегії – підвищення якості життя населення Львівщини, створення умов для їхньої самореалізації та розвитку [19]. Основним організатором у процесі розробки та реалізації Стратегії було Головне управління економіки облдержадміністрації, та інші управління облдержадміністрації, зокрема – Головне управління статистики у Львівській області. У напрацюванні проекту Стратегії брали участь і зацікавлені сторони, зокрема підприємства та організації, науковці, громадські організації тощо (див. рис. 1).

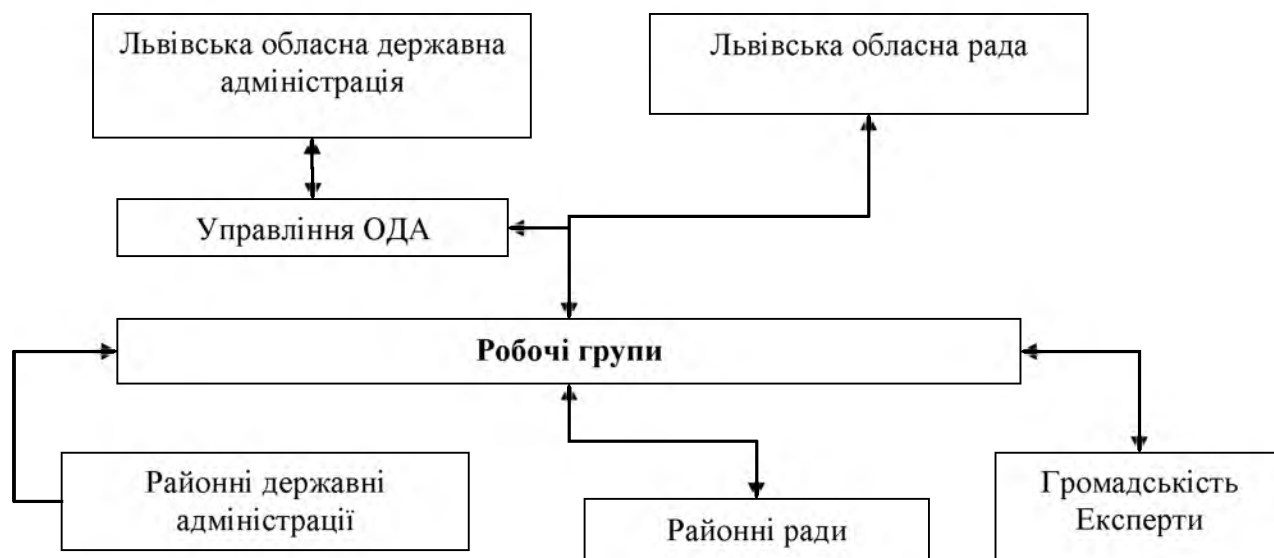

Рис. 1. Формування складу робочих груп під час розробки проекту Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року

За задумом, реалізація Стратегії розвитку Львівської області мала забезпечити [19]: зменшення безробіття й підвищення рівня зайнятості населення; збільшення доходів населення та його купівельної спроможності, що, у свою чергу, мало привести до підвищення рівня життя й стандартів проживання; збільшення надходжень до місцевих бюджетів і спроможності фінансувати регіональні та місцеві соціальні програми; поліпшення умов особистого розвитку, що стимулюватиме людей жити й працювати в регіоні; зменшення соціальної напруги в суспільстві й збільшення довіри громади до регіональних і місцевих органів влади.

Варто зазначити, що на етапі розробки та реалізації Стратегії недостатньо залучались територіальні громади та органи місцевого самоврядування, що, на нашу думку, вказує на недостатню участь окремих територій у забезпеченні виконання стратегії.

На виконання стратегії затверджено цільові програми розвитку регіону, зокрема : Програма соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2013 рік, що напрацьована згідно Закону України від 23.03.2000 №1602-111 «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [10] та постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» [13] та інші галузеві програмні документи (див. рис. 2).

Пріоритетними напрямки економічного і соціального розвитку Львівщини на 2013 рік визначено наступні [12]: модернізація виробництва та інфраструктури; підвищення соціальних стандартів життя; забезпечення умов для соціально-економічного зростання.

Рис. 2. Засоби реалізації Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року

Серед галузевих програм можемо виділити : Програму інвестиційного розвитку Львівської області на 2011-2015 роки, рішення облради від 17.05.2011 р. № 126; Регіональну програму з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2012 - 2014 роки, рішення обласної ради від 16.03.2012 р. № 403; Програму енергозбереження для населення Львівщини на 2013 - 2016 роки, рішення облради від 19.02.2013 № 680; Програму розвитку освіти Львівщини на 2013-2016 роки, рішення обласної ради від 26.04.2013 № 726; Програму та напрями використання коштів в галузі сільського та лісового господарства Львівщини на 2013 - 2015 роки, рішення обласної ради від 16.05.2013 № 760 та інші [14], див. рис. 3.

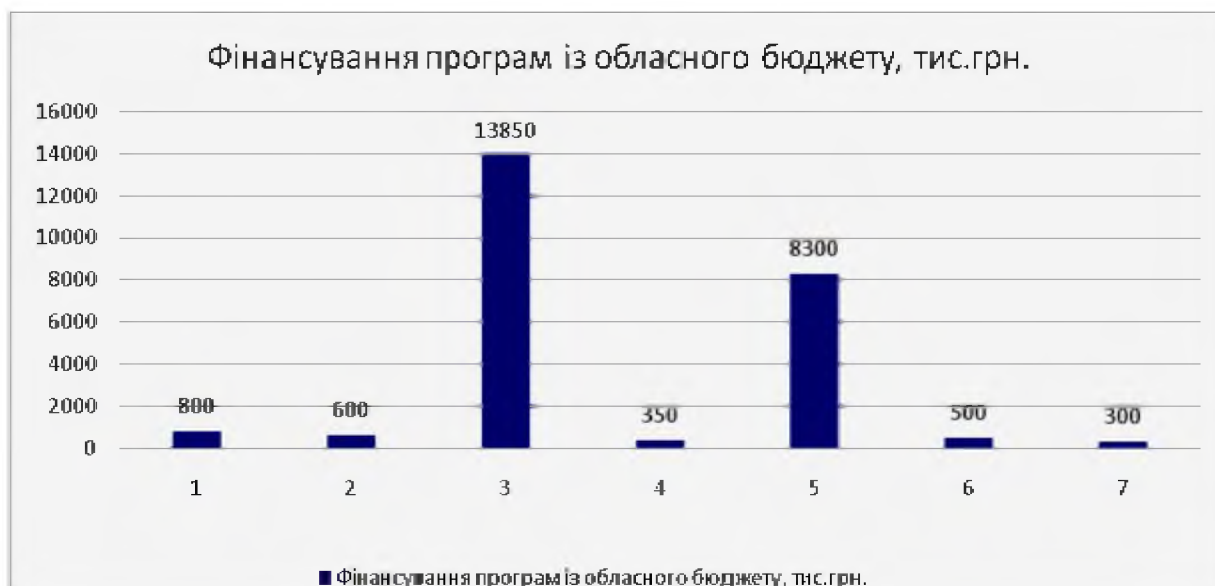

Рис. 3. Фінансування цільових програм розвитку Львівської області за напрямками, тис.грн.*

* Примітки : 1 –Програма інвестиційного розвитку Львівської області на 2011-2015 роки, рішення облради від 17.05.2011 р. № 126; 2 –Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2012 - 2014 роки, рішення обласної ради від 16.03.2012 р. № 403; 3 –Програма розвитку освіти Львівщини на 2013-2016 роки, рішення обласної ради від 26.04.2013 № 726; 4 –програма розвитку туризму та рекреації у Львівській області на 2011-2013 роки, рішення облради від 24.05.2011 № 136; 5 –Програма та напрями використання коштів в галузі сільського та лісового господарства Львівщини на 2013 - 2015 роки, рішення обласної ради від 16.05.2013 № 760; 6 – Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва у Львівській області на 2013 - 2015 роки; 7 –Регіональна цільова економічна програма енергоефективності у Львівській області на 2013 - 2015 роки.

Головними недоліками реалізації цільових комплексних програм та причинами її невисокої ефективності залишаються: відсутність планування і реалізації в області великих інфраструктурних проектів та мають інвестиційний характер; більша частина витрат має обслуговуючий та супроводжувальний характер (розробка програм і проектів, консультування, промоція, моніторинг реалізації програм, обслуговування Інтернет-сторінок тощо); необґрунтовано малі обсяги фінансування окремих важливих в контексті економічного розвитку програм (підтримки малого підприємництва, розвитку туризму та рекреації, транскордонного і міжнародного [18]. Дещо непропорційним є фінансування у таких напрямках розвитку регіону порівняно з іншими: енергоефективність, екологічний розвиток, розвиток туризму та рекреації, підтримка малого підприємництва, розвиток міжнародного транскордонного співробітництва та ін.

Окрім того, переважна більшість регіональних програм за своєю суттю представляють набір пропозицій, головним джерелом фінансування яких є бюджет. Це порушує принцип взаємної відповідальності регіональної влади та суб'єктів господарювання регіону і знижує гарантованість фінансування заходів програм. Більшість із регіональних

цільових програм мають прогнозно-спрямовану дію, не будучи повною мірою інструментом державного управління.

Серед проблем реалізації програм регіону – є недофінансування заходів програм та підвищення рівня витрат на їх реалізацію, що впливає на виконання цілей стратегії загалом. За результатами аналізу виконання Програми соціально-економічного і культурного розвитку Львівської області на 2012 рік можна зробити такі висновки [17]: планувалося виділити з обласного бюджету на фінансування цільових програм до Програми соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2012 р. кошти в обсязі 117,7 млн грн, втім, а фактично було профінансовано 105,7 млн грн, що становить 89,8 %; всього протягом року було профінансовано 47 підпрограм; при цьому за жодною з них не спостерігалось перевиконання планових показників; необґрунтоване збільшення витрат на виконання планових завдань.

Недоліками у процесі розробки та реалізації стратегії – є відсутність завдань окремого галузевого розвитку у тексті стратегії за напрямками, неузгодженість цілей окремих програм для виконання стратегічних заходів, формальність системи моніторингу виконання стратегії тощо. Серед нереалізованих заходів стратегії залишились такі : проведення модернізації промисловості, зростання обсягів промислового виробництва (за останні роки індекси промислової продукції регіону не змінились – у 2012 р. – 101,6 %, у 2013 р. – 101,2%); зменшення негативної динаміки обсягу будівництва (індекси обсягів будівельних робіт надалі демонструють падіння – у 2012 р. – 73,6 %, у 2013 р. – 92,8%); формування сприятливого середовища підприємництва (на сьогодні спостерігається зменшення кількості суб'єктів підприємницької діяльності на 10тис.нас. із 80 у 2011 р. до 68 у 2012 р.; подібна тенденція у по кількості малих підприємств – 73 та 64 відповідно); не реалізована і структурна реорганізація галузі охорони здоров'я; є проблеми із впровадженням інноваційних технологій у регіональну економіку.

З огляду на це стратегічне планування та прогнозування розвитку регіонів повинно мати на меті: скорочення кількості документів, що визначають перспективи розвитку регіону; узгодження різнопланових цілей, визначених у цих документах; забезпечення єдності підходів, урахування всіх складових, що визначають специфіку розвитку країни та регіону а також в межах регіону та окремих територіальних одиниць; орієнтацію на реальні інвестиційні проекти; оптимізацію процедур розроблення й затвердження регіональних стратегій. Для покращення системи стратегічного планування в регіоні варто : підвищити рівень фінансування реальних інвестиційних проектів (при якому більшість фінансування виділяється на інвестиційні цілі а не на промоційні) – мале підприємство, інвестиції інновації; урівноважити фінансування окремих програм зменшивши їх загальну кількість; зменшити горизонт цілей у

програмах, які є недосяжними протягом одного року, натомість поставивши реалістичні по часовим та фінансовим рамках завдання; здійснення планування витрат не залежно від фінансування попередніх періодів, а виходячи із необхідних заходів для розвитку регіону; підвищити якість економічного моніторингу результатів програм за допомогою громадськості.

З метою оптимізації процедур розробки й затвердження стратегій, робочі групи із розробки стратегії розвитку регіону необхідно формувати за галузевими або спеціальними напрямами (економічним, євроінтеграційним, інноваційним, екологічним та рекреаційним, або можливі інші напрями з поділом на піднапрями). Зокрема, до складу кожної робочої групи за профілем варто залучати: у якості організаторів – представників міністерств, Головного управління економіки та інвестицій облдержадміністрацій, представників профільних управлінь облдержадміністрацій, представників районних та міських відділень профільних управлінь, представників спеціалізованих депутатських комісій, райдержадміністрацій, виконкомів міських рад; у якості консультантів – навчальні заклади, дослідні центри, наукові установи та спеціалізовані фонди; у якості громадськості – представників інтересів громадськості – громадських організацій, бізнес-асоціацій тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Для ефективної реалізації стратегій та програм регіонального розвитку потрібно усунути неузгодженість та нереалістичність цілей окремих програм, забезпечити першочергові пріоритети програмам підтримки реального сектору економіки, а не програмам у яких основними заходами – є заходи консультативно-інформаційного спрямування, забезпечити фінансування пріоритетних напрямків розвитку території; усунути організаційні та технічні проблеми у реалізації програм. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку можуть бути проблеми оптимізації розподілу бюджетних коштів для забезпечення ефективного розвитку території за пріоритетними напрямами.

Використані джерела інформації:

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Тертичка В. В. Стратегічне планування. / О.Берданова, В.Вакуленко, В.Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008.–138 с.
2. Варналій З. С. Регіональна політика України: інституційно-правове забезпечення [Текст] : зб. офіц. док. / З.С. Варналій (ред.) ; Національний ін-т стратегічних досліджень . – К. : НІСД, 2004. – 520 с.
3. Васильєва О. І. Трансформація регіонального управління в умовах реформування владних відносин в Україні [Текст]: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / О.І. Васильєва; НАН України, Рада по вивч. продукт. сил України. – К., 2010. – 38 с.
4. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки[Текст] : навч. посіб. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2002. – С. 68.

5. Долішній М. Актуальні проблеми формування регіональної політики в Україні / М. Долішній // Регіональна економіка. [Текст]. – 1999. – № 3. – С. 7–18.
6. Дробенко Г. О. Стратегічне планування розвитку територіальних громад [Текст] : метод. посіб. / Г. О. Дробенко, Р. Л. Брусак, Ю. І. Свірський ; Центр муніципального і регіонального розвитку ; Міжнародний фонд "Відродження". – Львів : "СПОЛОМ", 2001. – 118 с.
7. Котов Є. В. Програмно-цільове планування, як інструмент забезпечення сталого розвитку промислового регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.econindustry.org/arhiv/html/2010/st_49_05.pdf.
8. Крайник О. П. Регулювання економічного розвитку регіону [Текст] / О. П. Крайник ; Наук.-дослід. фінанс. ін-т. – К. : НДФІ, 2007. – 296 с.
9. Куйбіда В. С. Сучасні проблеми і регіональні особливості місцевого самоврядування в Україні [Текст] / В. С. Куйбіда. – Львів : Літопис, 2001. – 176 с.
10. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України [Електронний ресурс] : Закон України від 23.03.2000 №1602-111 – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
11. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>.
12. Про затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2013 рік [Електронний ресурс] : рішення Львівської обласної ради № 500 від 15.05.2012 р. – Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua/programs.php>. – Назва з екрану.
13. Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF>.
14. Сайт Львівської обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua/>.
15. Стеченко Д. М. Програмно-цільова орієнтація в управлінні соціально-економічним розвитком регіону / Д. М. Стеченко // Університетські наукові записки [Текст]. – 2007. – № 3. – С. 167–171.
16. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / за ред. С. О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 88 с.
17. Стратегічний моніторинг регіонального розвитку Львівської області у січні-березні 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lv.niss.gov.ua/public/File/1/LF_Monitoring_1_2013-9b65f.pdf.
18. Стратегічний моніторинг розвитку регіонів у січні-березні 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/reg_monitor-f111b.pdf.
19. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року: економіка: суспільство: середовище: моніторинг за 2007 рік [Текст] / за наук. ред. С. Матковського ; Головне Управління статистики у Львівській області. – Львів. – ЛЮДА, 2008. – 189 с.
20. Шаров Ю. П. Методологічне забезпечення програмування розвитку публічних інституцій та якості їх діяльності [Текст] : наук. розроб. / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, О. О. Чикаренко [та ін.]. – К. : НАДУ, 2009. – 52 с.

References:

1. Berdanova O. V., Vakulenko V. M., Tertychka V. V. Stratehichne planuvannia. / O. Berdanova, V. Vakulenko, V. Tertychka. – L.: ZUKTs, 2008. – 138 s.
2. Varnalij Z. S. Rehional'na polityka Ukrainy: instytutysijno-pravove zabezpechennia [Tekst] : zb. ofits. dok. / Z. S. Varnalij (red.) ; Natsional'nyj in-t stratehichnykh doslidzhen' . – K. : NISD, 2004. – 520 s.
3. Vasyl'ieva O. I. Transformatsiia rehional'noho upravlinnia v umovakh reformuvannia vladnykh vidnosyn v Ukraini [Tekst]: avtoref. dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / O. I. Vasyl'ieva; NAN Ukrainy, Rada po vyvch. produkt. syl Ukrainy. – K., 2010. – 38 s.
4. Didkivs'ka L. I. Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [Tekst] : navch. posib. / L. I. Didkivs'ka, L. S. Holovko. – K. : Znannia-Pres, 2002. – С. 68.
5. Dolishnij M. Aktual'ni problemy formuvannia rehional'noipolityky v Ukraini / M. Dolishnij // Rehional'na ekonomika. [Tekst]. – 1999. – № 3. – С. 7–18.
6. Drobenko H. O. Stratehichne planuvannia rozvytku terytorial'nykh hromad [Tekst] : metod. posib. / H. O. Drobenko, R. L. Brusak, Yu. I. Svirs'kyj ; Tsentri munitsypal'noho i rehional'noho rozvytku ; Mizhnarodnyj fond "Vidrodzhennia". – L'viv : "SPOLOM", 2001. – 118 s.
7. Kotov Ye. V. Prohramno-tsil'ove planuvannia, iak instrument zabezpechennia staloho rozvytku promyslovoho rehionu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.econindustry.org/arhiv/html/2010/st_49_05.pdf.
8. Krajnyk O. P. Rehuliuвання ekonomichnoho rozvytku rehionu [Tekst] / O. P. Krajnyk ; Nauk.-doslid. finans. in-t. – K. : NDFI, 2007. – 296 s.
9. Kujbida V. S. Suchasni problemy i rehional'ni osoblyvosti mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Tekst] / V. S. Kujbida. – L'viv : Litopys, 2001. – 176 s.
10. Pro derzhavne prohnozuvannia ta rozroblennia prohram ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 23.03.2000 №1602-111 – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
11. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehional'noho rozvytku na period do 2015 roku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2006 r. № 1001 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>.
12. Pro zatverdzhennia Prohramy sotsial'no-ekonomichnoho ta kul'turnoho rozvytku L'vivs'koi oblasti na 2013 rik [Elektronnyj resurs] : rishennia L'vivs'koi oblasnoi rady № 500 vid 15.05.2012 r. – Rezhym dostupu : <http://www.oblrada.lviv.ua/programs.php>. – Nazva z ekranu.
13. Pro rozroblennia prohnoznykh i prohramnykh dokumentiv ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku ta skladannia proektu derzhavnoho biudzhetu [Elektronnyj resurs] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.04.2003 №621 – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF>.
14. Sajt L'vivs'koi oblasnoi rady [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.oblrada.lviv.ua/>.
15. Stechenko D. M. Prohramno-tsil'ova oriientsiia v upravlinni sotsial'no-ekonomichnym rozvytkom rehionu / D. M. Stechenko // Universytets'ki naukovy zapysky [Tekst]. – 2007. – № 3. – С. 167–171.
16. Stratehii rozvytku rehioniv: shliakhy zabezpechennia diievosti. Zbirnyk materialiv «kruhloho stolu» / za red. S. O. Biloi. – K. : NISD, 2011. – 88 s.
17. Stratehichnyj monitorynh rehional'noho rozvytku L'vivs'koi oblasti u sichni-berezni 2013 roku [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://lv.niss.gov.ua/public/File/1/LF_Monitoring_1_2013-9b65f.pdf.

18. Stratehichnyj monitorynh rozvytku rehioniv u sichni-berezni 2013 roku [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/reg_monitor-f111b.pdf.
19. Stratehiia rozvytku L'vivs'koi oblasti do 2015 roku: ekonomika: suspil'stvo: seredovysche: monitorynh za 2007 rik [Tekst] / za nauk. red. S. Matkovs'koho ; Holovne Upravlinnia statystyky u L'vivs'kij oblasti. – L'viv. – LODA, 2008. – 189 s.
20. Sharov Yu. P. Metodolohichne zabezpechennia prohramuvannia rozvytku publichnykh instytutsij ta iakosti ikh diial'nosti [Tekst] : nauk. rozrob. / Yu. P. Sharov, I. A. Chykarenko, O. O. Chykarenko [ta in.]. – K. : NADU, 2009. – 52 s.

Рецензент: Крайник О.П., д.е.н., професор

УДК 614.8.01

Гудович О.Д.;

к.т.н, доцент, с.н.с.,

доцент кафедри управління у надзвичайних ситуаціях;

Переверзін Ю.П.;

к.військ.н., доцент,

науковий співробітник наукового відділу

Тищенко В.О.,

к.держ.упр., доцент,

вчений секретар,

Інституту державного управління у сфері цивільного захисту

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПИТАНЬ ПІДГОТОВКИ НАСЕЛЕННЯ ДО ДІЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ МИРНОГО ЧАСУ ТА В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Анотація. У науковій статті досліджується реалізація вимог законодавчих і нормативно-правових актів з питань підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях техногенного, природного та воєнного характеру. Відповідно, організація дій населення розглядається з точки зору реалізації правил поведінки людей за для збереження їх життя та здоров'я і має на меті впровадження загальних алгоритмів, спрямованих на запобігання випадків впливу конкретних загроз та небезпек, швидкої і ефективної ліквідації можливих наслідків від них.

Ключові слова: надзвичайна ситуація, підготовка населення, інформаційне забезпечення.

Гудович О.Д.,

к.т.н, доцент, с.н.с., доцент кафедри управління в чрезвычайных ситуациях;

Переверзін Ю.П.,

к.в.н., доцент, научный сотрудник научного отдела;